

DVE LATINSKI SLOVNICI

Robert Čepon: Mala latinska slovnica, Ljubljana 2005, Modrijan

Peter Völk: Latinska slovnica (prevedla in priredila Neža Vilhelm), Ljubljana 2005, Mladinska knjiga.

Recenzija.

Potem ko se je v Sloveniji v preteklem poldrugem desetletju znova uveljavil pouk klasičnih jezikov na osnovnih in srednjih šolah, so z njim počasi začeli izhajati tudi učbeniki. Latinsčina se poučuje na vseh izobraževalnih ravneh od osnovne šole do univerze ter v zelo različnih oblikah in modulih. Učbeniki so sicer na voljo za vse ravni izobraževanja, vendar so, kot se za učbenik spodobi, namenjeni delu pri pouku v določeni obliki. Manj taki priročniki dosegajo druga dva namena, ki ju pričakujemo od slovnice, in sicer možnost samostojnega učenja in referenčni priročnik za seznanjanje z jezikovno ureditvijo. Edina slovnica v slovenščini, ki jo je bilo do letos moč kupiti v prosti prodaji, je *Latinska slovnica* Silva Koprive. Večina bralcev revije *Keria* jo dobro pozna, zato ve, da je obsežna in vsebuje mnogo več podatkov, kot jih je potrebnih za osnovni jezikovni pouk. Spričo tega je ne moremo priporočiti učencu (ne glede na starost), ki se želi z latinščino seznaniti samo pregledno. Poleg tega je nastala v času, ko je pouk latinščine potekal po učnih načrtih, ki se od današnjih bistveno razlikujejo, po drugačnih učnih metodah in nena zadnje v veliko večjem številu šolskih ur, kot jih je na voljo danes.

Zato je postajalo iz leta v leto bolj jasno, da nam manjka krajša latinska slovnica, ki bi v manjšem obsegu (okrog 150 strani) pregledno obdelala najpomembnejše značilnosti latinskega glasoslovja, oblikoslovja in skladnje.

Bila bi primerna kot pomagalo pri pouku latinščine v osnovni šoli (za otroke in starše), na gimnazijah (kot pripomoček za pripravo na maturo) in za študente, ki se latinščine učijo na krajših tečajih v skupnem obsegu do 120 ur (zlasti na Filozofski fakulteti Univerze Ljubljana).

V latinski slovnici – kot tudi marsikje drugod – se pogosto izkaže, da je pisanje obsežnega in izčrpnega priročnika lahko celo manj težavno od pisanja kratke, pregledne slovnice. Prvi zahteva sicer veliko časa za zbiranje gradiva, a ga lahko pisec prevzema iz virov skoraj v celoti, ne da bi moral biti posebej izbiren pri primerih ali varčen s prostorom. Za drugo, kratko slovnico se gradivo zbere kaj hitro, a sledijo dolgi tedni in meseci, ko se je treba odločiti, kaj naj pride v slovnico in kaj ne. Pisec si mora postaviti merila, se jih strogo držati in v skladu z njimi vsako poglavje presejati tako, da na koncu ostane le tisto zares nepogrešljivo.

Čakanja na kratko slovnico je zdaj po dolgih letih vendarle konec, kajti v drugi polovici letošnjega leta sta skoraj hkrati izšli dve kratki latinski slovnici. Po obsegu se ne razlikujeta veliko, le format je različen. Snov je v obeh razvrščena po ustaljenem in pričakovanem zaporedju *glasoslovje–oblikoslovje–skladnja*. Obe poleg slovnicega dela vsebujeta slovarček najpomembnejših besed, tako da sta v tem pogledu vsaj pogojno uporabni tudi za samostojno učenje.

Obseg je torej podoben: Čeponova slovnica obsega (če ne štejemo slovarčka) 155 strani, medtem ko je Völkova slovnica s 143 stranmi nekaj krajša. Kakor bi ju bilo že zanimivo obravnavati vzporedno, bosta v tej oceni obravnavani vsaka zase, ker sta si na žalost primerljivi samo po zunanosti, obsegu in

morda ciljnem občinstvu, a še zdaleč ne tudi po vsebini in kakovosti.

Robert Čepon: Mala latinska slovnica

Latinska slovnica avtorja Roberta Čepona se pri obravnavi slovnične ureditve latinskega jezika omejuje na bistvene lastnosti, torej lastnosti, ki jih je nujno poznati, če se hoče uporabnik seznaniti s temeljnim ustrojem latinskega jezika. Obseg, ki ga določeno poglavje zavzema, je sorazmeren njegovi pomembnosti za latinsko slovnično ureditev. S tem odpravlja pomanjkljivost starejših šolskih slovnice, ki so posamezna poglavja (predvsem oblikoslovne vzorce) obdelovale tako natančno, da so izjeme pogosto zavzele več prostora kot prikaz in razlaga osnovnega pravila, h kateremu spada, in tako otežile uporabo priročnika. Mala latinska slovnica je precejšen del izjem opustila, a tiste, ki jih navaja, že z zunanjo podobo dovolj jasno loči od osnovnega pravila.

Glagolska ureditev je poenotena tako, da se v njej poudarja predvsem tisto, kar je glagolskim vzorcem skupno, in manj tisto, kar jih ločuje. Tak način obravnave uporabniku slovnice omogoča, da si zelo hitro ustvari osnovno sliko o glagolskem delu latinskega oblikoslovja, ki je pri današnjem načinu poučevanja dostikrat brez prave potrebe razdrobljen na ločeno obravnavo spregatev, pri kateri se isto pravilo z malenkostnimi razlikami razlaga po večkrat. Pohvalo si zaslužijo vzorci spregatev, v katerih je na oblikah posebej označen naglas, tako da je slovnica v tem pogledu primerna celo za samostojno učenje.

Skladenski del vsebuje predvsem tista pravila, ki so nujna za osnovno razu-

mevanje latinskega stavka. V poglavjih o sklonoslovju in rabi glagolskih oblik so izpostavljene tiste vrste rabe, kjer se latinski način izražanja bistveno razlikuje od slovenskega. Zahtevnejše zveze, kot akuzativ z infinitivom in absolutni ablativ, so predstavljene s pomočjo pretvorb, tako da bralec tudi brez dodatnega pouka razume namen in vlogo ustrezne zveze. V prikazu absolutnega ablativa je zelo umestna rešitev, da vsebuje prvi izmed obravnavanih zglede zvezo z aktivnim participiom (*gladiatoribus acerrime pugnantis*): razlaga te različice namreč zahteva samo eno pretvorbo in tako bralčevo pozornost bolje usmeri na tisto, kar je v postopku bistveno.

Posebna avtorjeva zasluga je, da je kot prvi pri nas razvrstil odvisnike po njihovi stavčnočlenski vlogi in ne po t. i. »logični funkciji«. Tako je vpeljal ureditev, ki jo uporablja mnogo slovnice na francoskem govornem področju¹, medtem ko od starejših priročnikov na njej temelji stavčna skladnja obsežne Kühner-Stegmannove slovnice.² Taka razporeditev močno olajša razumevanje in učenje, saj skladnjo zloženega stavka gradi na prav tistih temeljih (stavčnih členih), na katerih stoji skladnja prostega stavka, in odvisnim stavkom ne pripisuje po vsej sili pomenskega razmerja do glavnega stavka

¹ Npr. A. Ernout - F. Thomas, *Syntaxe Latine*, Paris 1972³; C. Touratier, *Syntaxe latine*, Louvain-la-Neuve 1994; M. Lavency, »Clavis. Grammaire latine pour la lecture des auteurs« Louvain-la-Neuve, 1999, Université catholique de Louvain.

² R. Kühner - C. Stegmann, *Ausführliche Grammatik der lateinischen Sprache*. Zweiter Teil: Satzlehre, Hannover 1914.

tudi tam, kjer je razmerje v resnici zgolj slovnično.

Zelo dobra je zunanja podoba in grafična ureditev besedila. Pisava je dovolj velika (s tem je upravičen velik format knjige, ki sicer bolj spominja na delovni zvezek kot na slovnico), razmik med vrsticami ustreza velikosti črk, tako da je celota videti nadvse svetla in zračna. Dodatne možnosti za poudarjanje, ki jih je dal barvni tisk, so v končni izdaji tudi dodobra izkoriščene. Slovnica se drži tradicije označevanja vsebinskih enot s paragrafi, ki so nevsiljivo umaknjeni na zunanji rob strani. Opombe so v drobnem tisku ob notranjem robu in niti najmanj ne motijo toka glavnega besedila, ki vsebuje bistveni del. Škoda le, da so v glavnem besedilu s potemnitvijo označeni primeri in ne pravila. Kazalo je sestavljeno in urejeno tako pregledno, da v določeni meri celo nadomešča indeks vsebine, saj so naslovi in podnaslovi razdeljeni mestoma celo na štiri ravnine.

Skratka, *Mala latinska slovnica* Roberta Čepona je prav tisto, na kar smo dolga leta čakali: priročnik z najvažnejšo snovjo v primerni obliki in pregledni predstavitvi. Za izdajo si tako avtor kot urednica in založba zaslužijo vse čestitke.

Peter Völk: *Latinska slovnica* (prevedla in priredila Neža Vilhelm)

Eden od načinov, na katerega se da obravnava latinske slovnice skrajšati, je, da se opusti slovnična razlaga, kjer ni res nujno potrebna oz. kjer se pravila latinščine ne razlikujejo od tistih v materinščini. Zlasti skladno se da tako napisati zelo na kratko, vendar je slabost tako sestavljenega priročnika, da je uporaben samo za naravne govorce

tistega jezika, v katerem je napisan. Če se tak priročnik prevede v drug jezik, se ne more več zanašati na podporo materinščine, zato je uporaben kvečjemu deloma. Prav to je moč ugotoviti za Latinsko slovnico P. Völka. Njena uporabnost je zelo omejena, poleg tega je v slovenski priredbi najti celo vrsto napak, netočnosti in površnih razlag. Ker jih je preveč, da bi jih lahko našteali v kratki oceni, naj zadostujejo samo najvidnejše, razvrščene po poglavjih in številkah strani.

Pisava, izgovarjava, naglas

- Na str. 11 slovnica navaja, da ima latinska abeceda 23 črk, v latinskih navedkih pa jih uporablja 24. Tukaj bi se bilo treba najprej odločiti, ali bo slovnica govorila o pisavi, ki so jo uporabljali Rimljani, ali o tisti, ki jo uporabljamo danes.

- Na naslednji strani se v poglavju o kvantiteti zlogov besede obravnavajo, ne da bi bile prikazane razlogovano (npr. *ferrum* in ne *fer-rum*, kot bi moralo biti). V razlagi pravila o *muta cum liquida* (»če je drugi soglasnik zvočnik *l* ali *r*, prvi pa nezvočnik, ostane samoglasnik, ki je kratek po naravi, kratek še naprej.«) sta dve napaki:

- *muta* ne pomeni 'nezvočnik', ampak 'zapornik';

- dolžina zloga je očitno zamešana z dolžino samoglasnika, tako da dobi bralec napačen podatek, da gre v *tenebrae* za to, ali bo *e* v drugem zlogu dolg ali kratek. V resnici je vprašanje, ali je dolg zlog. Kratek samoglasnik ostane kratek ne glede na to, koliko soglasnikov mu sledi.

- Razlaga pravil izgovarjave (str. 13) ne navaja prav nobenega primera, čeprav je ostala spodnja tretjina te strani prazna in bi bilo prostora še dovolj. Pri

razlagi naglasa (str. 14) pogrešamo primer za dolžino po stavi.

Besedne vrste in oblikoslovje

- Pri poimenovanju slovničnih kategorij (str. 21–22) se prirediteljica, kot je videti, ni mogla odločiti, ali naj slovenskim slovničnim izrazom v oklepaju dodaja latinske v obliki citatnih besed ali tujk (enkrat *substantivum*, drugič *singular*).

- Pri obravnavi 2. deklinacije (str. 21) je vzorec samostalnikov na *-um* skrajšan tako, da si lahko bralec popolno podobo ustvari šele po primerjavi s samostalniki na *-us*. Varčevanje s prostorom je tukaj neutemeljeno, če upoštevamo, da je 3. deklinaciji namenjenih celih pet strani (str. 22–27), ne da bi se vzorci prikazovali skupaj (tudi tam, kjer se večina končnic prekriva). Poglavje je brez potrebe razširjeno z navajanjem vseh, celo najmanjših izjem v spolu. Tudi pri 4. deklinaciji (str. 27) bi se brez škode za celoto lahko odpovedali navajanju posebnosti v spolu samostalnikov 4. sklanjatve (razen morda *manus*). Za zgled sklanjatve služi *res*, kar bi bilo sicer upravičeno glede na pogostnost, a sklanjatev je predstavljena nerodno (*r-es, r-ei* itd.), kot da bi bila osnova pri tem samostalniku *r*; če naj bi bila osnova *res* ločena od končnice, bi bil boljši primer *dies*.

- V prikazu sklanjanja pridevnikov (str. 30–31) so pridevniški tipi prikazani vsi skupaj, tako da celota učinkuje zmedeno in nepregledno; bralec, ki ne zna latinsko že od prej, bi se tu zelo težko znašel. O tvorbi in sklanjanju komparativa adjektivov (str. 32) slovnica pravi: »Primernik tvorimo tako, da pridevniku dodamo za moški in ženski spol ali *-ius* za srednji spol.« V resnici se priponi *-ior* in *-ius* dodajata osnovni pridevnika in ne kar pridevni-

ku nasploh. Tvorba presežnika je brez potrebe opisana na dolgo in ohlapno. Ni jasno, čemu naj bi služil uvodni stavek »Tudi za tvorbo presežnika imamo posebno sredstvo.« Glede na tisto, kar je bilo povedano v splošnem opisu na isti strani zgoraj, se namreč razume samo po sebi, da ima latinščina tudi sredstvo za tvorbo presežnika. Razlaga bi bila dosti jasnejša, če bi se tudi tukaj uporabljal izraz 'pripona', podobno kot nastopa (žal napačno) 'medpona' pri razlagi glagolskih tvorbo.

- Slovnica ima hude težave z uvrščanjem povratno-osebnega in povratno-svojnega zaimka: na str. 39 je vzorec napačno predstavljen kot »Tretja oseba«, toda pravilno preveden s povratno osebnim (je morda izpadel podnaslov?). Pri svojnih zaimkih je obratno: (deloma) pravilni razlagi sledi napačen prevod oblike *suus* kot 'njihov'. Na enak način je obravnavan tudi povratno-svojnili zaimke na str. 41. Brez izjeme se uporabljata izraza 'refleksivni' in 'nerefleksivni', čeprav slovenskemu bralcu najbrž ni kar takoj jasno, da so s tem mišljeni povratno-osebni zaimki.

- Omembi posebnosti v rabi časov pri pisanju pisem (str 57) bi se lahko slovnica takega obsega brez škode odpovedala, tudi pravilo je podano tako zgoščeno, da bi ga uporabnik slovnice le težko razumel: »Pri pisanju pisem uporabljajo Rimljani tiste čase, s katerimi bi prejemnik pripovedoval, kar mu je sporočeno.«.

- V poglavju o tvorbi glagolskih oblik najdemo površno oblikovana in nejasna pravila (str. 57: *Enostavne glagolske oblike so narejene po enakem načelu kot samostalniška sklanjatev, z dodajanjem pripon in končnic na osnovo*. Str. 58: *Pri oblikah prezentovega debla se čas in naklon izražata s pomočjo istega sredstva*). Na

str. 59 se prvina za tvorbo konjunktiva (-a- oz. -e) napačno imenuje 'medpona', čeprav gre v resnici za pripono. O perfektovi osnovi izvemo samo, da obstaja, ne da bi izvedeli kaj o tem, kako se tvori: očitno bi se moral bralec znajti sam in pravila tvorbe ugotoviti iz primerov.

- Na str. 76. so posebej prikazane posebne oblike imperativa deponenstnikov, čeprav niso čisto nič drugačne kot pasivni imperativ rednih glagolov, prikazan v ustreznih preglednicah – ta je iz neznanega razloga postavljen na konec k perfektovim oblikam in ne tja, kamor spada, se pravi vzporedno oblikam aktivnega imperativa.

- Seznam glagolov, ki jih slovnica imenuje »nepravilni«, obsega štiri strani (85–89). Pri njih se, kot pravi slovnica, »osnova med pregibanjem spreminja«: če je s tem mišljeno, da se za perfekt in supin uporablja drugačna osnova kot za prezent, bi se lahko vsaj delno strinjali, vendar bi se moral opis tako tudi glasiti. Med spreganjem samim (prezenta ali perfekta) se osnova naštetih glagolov namreč ne spreminja. Presenečeni smo tudi, ko na seznamu »nepravilnih« glagolov srečamo *laudare*, ki se ga marsikdo spomni kot šolskega primera za redni glagol.

- Poglavlje o neosebnih glagolskih oblikah pride na vrsto šele po obravnavi »nepravilnih glagolov«. V njem sta do skrajne mere in nedopustno pomešana oblikoslovje in skladnja: slovnica v eni sapi navaja npr. podatke o tvorbi infinitiva (spet samo s primeri brez izrecnega pravila), njegovem pomenu in dodaja razlago akuzativa z infinitivom. Ta je dolga skoraj štiri strani, vendar celo v tako obširni predstavitvi manjka podatek, da je lahko AcI v latinščini tudi stavčni subjekt, ne samo objekt. Bralec, ki se latinščine

šele uči, bo gotovo zmedlo, da je na str. 92 posebej poudarjeno, da AcI ni odvisni stavek, a da je na isti strani spodaj prav tako posebej poudarjeno: »Akuzativ, ki spada k infinitivu, je torej osebek odvisnega stavka, infinitiv pa je njegov povedek.« Poleg tega *Audio eam canere* (na isti strani) ne pomeni »Slišim jo peti.« ampak samo »Slišim (o njej govoriti), da poje.« Nominativ z infinitivom bi si zaslužil več prostora: slovnica mu odmerja štiri vrstice razlage, en primer in pol strani pravil za rabo brez kakršnih koli zgledov.

- Uporabniku slovnice bodo kaj malo v pomoč napačne razlage kot »Particip je izpeljan iz glagola.« (str. 98; particip je tudi sam glagolska oblika in ne more biti »izpeljan iz glagola«) ali megleni opisi kot »Vsebinski odnos do dejanja glavnega glagola ni izražen.« (str. 102) – To je jasno pač samo tistemu, ki zna latinsko že od prej.

- V nekaj zgledih (npr. str. 101) je rabljen gerundivni sklad, ki ni v slovnici sicer nikjer razložen.

- Tvorba absolutnega ablativa (ki je sicer res »značilen za latinščino«, a zelo podobne zveze poznata tako stara grščina kot stara cerkvena slovanščina) je zgolj opisana z enim stavkom (str. 101: »samostalniški stavčni člen, razširjen s participom« – razumi, kdor moreš!), ne da bi bil podan vsaj en običajen zgled – naveden je samo zgled za rabo s pridevnikom brez participa (*Patre ignaro profectus est.*).

- Raba predloga (str. 104) je opisana samo približno in je jasna le tistemu, ki pravilno vezavo pozna že od drugod. Pravilo o rabi ablativa oziroma akuzativa pri istih predlogih je nejasno: »Nekateri predlogi zahtevajo ob sebi akuzativ, drugi ablativ, nekateri pa (odvisno od tega, ali se kje nahajamo

ali pa se kam premikamo) akuzativ ali ablativ.«

- Ker v preglednici podrednih veznikov na str. 108 ni primerov, ne vemo, kaj pomeni npr.

quin + konjunktiv da za glagoli strahu in si + konjunktiv ko ko ne pri glagolih pričakovanja in poskušanja

Stavčna skladnja

Tudi v skladenjskem delu je napak, netočnosti in površnih razlag toliko, da lahko navedemo samo izbor:

- Stavek *Reus capitis damnatus est*, ki je na str. 116 naveden za ponazoritev pravila, da je »pri glagolih sodnega postopka krivda v genetivu«, ni ustrezen, saj v tem primeru v genetivu izraz za kazni, ne za krivdo.

- Če naj bi se pri sklonoslovju (str. 113–117) varčevalo s prostorom (kar bi bilo za tovrstno slovnico sicer hvaljevredno), ni prav, da je rabi ablativa namenjeno manj prostora kot akuzativu.

- Žalost navdaja bralca, ko si na str. 122, kjer so razložena pravila o pretvarjanju aktivnih stavkov v pasivne, ogleduje napotke kot »subjekt aktivnega stavka se spremeni v ablativ (s predlogom a(b), kadar gre za živo osebo)«, saj so v njih dodobra pomešani izrazi za stavčne člene in sklone. Nasmehne šele ob dodatku »kadar gre za živo osebo.« in ugiba, kaj neki bi se naredilo pri mrtvih osebah.

- V poglavju o skladnji zloženega stavka se več kot pol strani porabi za zelo podrobno predstavitev različnih meril za delitev odvisnikov (str. 131), vendar se pozneje ta merila pozneje ne pojavijo več, upošteva se samo tradicionalna delitev, tako da bi se dalo razčlenitev meril brez škode za celoto izpustiti. Pri 4. točki delitve latinskih odvisnikov (str. 131) je eno od meril »stavčni člen

nadrednega stavka, ki ga nadomešča odvisnik«. Ta opredelitev je skregana s temeljnimi načeli latinske (kot tudi slovenske in še marsikatere druge) stavčne skladnje: odvisnik ne nadomešča stavčnega člena, ampak vedno in povsod je stavčni člen.

- Med stavčnočlenskimi vrstami odvisnikov slovnica omenja 'predikatne odvisnike'. Ker ne navaja zgledov, lahko samo ugibamo, kaj naj bi spadalo v to skupino, še zlasti ker odvisnikov, ki bi v stavku igrali vlogo povedka, niti v slovenščini niti v latinščini ni.³

- Zelo pomanjkljivo so predstavljeni posledični odvisniki: pri finalnih in kavzalnih stavkih se obravnavajo tudi objektni in subjektni, medtem ko pri konsekvativnih delitev na adverbialne in subjektne/objektne manjka, čeprav ni tam nič manj nujna kot pri prejšnjih dveh. Razlago še poslabšuje dejstvo, da vsebujeta oba zгледа prav eksplikativni posledični stavek, medtem ko za 'prave' (= adverbialne) posledične stavke ni nobenega zгледа. Razlaga, s katero se poglavje uvede, torej ne drži za niti enega od navedenih zглеdov. Primer *Mos erat Lacedaemoniorum, ut duos haberent reges* (str. 133) ne ustreza definiciji posledičnih odvisnikov, ki da 'izražajo posledico' (str. 132), ker *ut duos haberent reges* ni posledica, temveč vsebina povedka glavnega stavka.

- Ni jasno, kaj hoče slovnica povedati z definicijo dopustnih odvisnikov (str. 141): »Z dopustnimi stavki se dopušča možnost, izražena v nadrednem stavku, ki pa ji v odvisniku izražena misel nasprotuje.« ali z razlago rabe kon-

³ Možni bi bili sicer primeri, kjer je odvisnik v stavku povedkovo določilo (nekaj takega kot *Cicero est, qui consul creatus est*, čeprav zvenijo v latinščini nekam nerodno), vendar bi bili to predikativni (in ne 'predikatni') odvisniki.

cesivnega veznika *licet*: »*Licet* čeprav – se kot prezent veže s konjunktivom prezenta in imperfekta.«

- Medtem ko je časovnim odvisnikom, ki niso po tvorbi nič posebnega (večino sicer tako obširno pojasnjenih pravil se da izpeljati iz pomena veznika) dodeljeno pet strani, relativnim stavkom pripade skope pol strani (in to očitno ne zaradi pomanjkanja prostora, saj je spodnja polovica str. 143, na kateri se obravnavajo, prazna); poglavje ne nameni niti besede relativni zvezi in relativnemu sklopu, čeprav sta to za latinščino zelo značilni in silno pomembni zvezi, ki ju v besedilih srečamo takorekoč na vsakem koraku.

Kot se vidi iz naštetega, je *Latinska slovnica* Petra Völka v slovenski priredbi Neže Vilhelm docela ponesrečen poskus sestaviti kratko slovnico, ki bi imela vse, kar imajo velike. Snov je neuravnoteženo obravnavana in neustrezno razporejena, razlaga niha med malodane ugankarsko zgoščeni

izrazom na eni in nekakšnim klasičnogimnazijskim žargonom na drugi strani, a ne eden ne drugi ne dela slovnice razumljive uporabniku, ki mu je namenjena.

Tudi oblikovna ureditev bi lahko bila (pravzaprav bi morala biti) veliko boljša: grafično (s potemnitvijo) so izpostavljene izjeme in ne pravila, tako da se bralčevo oko med listanjem ne ustavlja pri najvažnejšem, ampak pri postranskih opombah. Kazalo je videti dokaj čudno: pri današnji strojni in programski opremi, ki sta na voljo za namizno založništvo, bi smeli pričakovati najmanj, da bodo številke strani urejene v stolpec in da se bodo poglavja ločila od podpoglavij. Naslovi so v besedilu premalo poudarjeni in se od glavnega besedila razlikujejo samo po krepkem tisku, tako da je zlasti v skladijskem delu včasih zelo težko najti določeno poglavje. Škoda, da je slovnica izšla v taki obliki.

Matjaž Babič

PLATON: SPISY I–V.

Prevod František Novotný, Praha: OIKOYMENH 2003.

Recenzija.

Naši predniki so si v rajnci Avstroogrski pripovedovali šalo, v kateri se prepletata nostalgija po zakarpatski slovanski edinosti in cinični realizem. Na Dunaju se srečata Slovenec in Čeh. Ko ugotovita, od kod sta doma, Slovenec veselo vzklikne: »Ja brat, ti brat. *Sprechen Sie Deutsch?*«

Danes v podobnih situacijah končni tujejezični nagovor sicer postane

vsaj na videz bolj univerzalistični »dujuspikingliš« – toda šalo še vedno lahko razumemo. Slovanske kulture med seboj komunicirajo le prek posameznikov, ki se poglobijo v jezik druge sorodne narodne skupnosti, ne znamo pa izkoristiti jezikovne bližine in s tem možnosti trajne duhovne »perihoreze«, kreativnega kulturnega sopronicanja in dialoškega odzivanja. In tako malo bi bilo potrebno ... To je škoda marsikje v filozofiji in umetnosti, na poseben način pa v raziskovanju antične – in prav posebej Platonove – filozofije.